לח: אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

ואתא ישראל וחתי חתוי בגחלים. מכולה שמעתין משמע דבעינן שיהא הישראל מקרב הניסול קצת ומה שנהגו להשליך קיסם לתנור סומכין על מה [1]שיש בדברים שבין בני בבל לבני ארץ ישראל דקאמר בני בבל משליכין קיסם לתנור ובני מערב אומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד ואנו נמשכין אחר בני בבל ותלמודם:

תנו רבנן הקפריסין וביצה צלויה. אין להקשות מהך ברייתא לחזקיה וכר קפרא דשרו דתנאי ניהו וקשיה מר' יהודה הנשיא המזכר בזאת הברייתא: **אי** משום גיעולי עובדי כוכבים נטל"פ מותר. משמע דהכי הלכתא וגם רבי יהודה הנשיא היתיר השמן ואפילו כ"ש וכ"ה שגזרו עליו הכי סבירי להו כדפירשתי לעיל מיהו מדבש דאמרינן לקמן (דף לט:) נותן טעם לפגם מותר אין ראיה דשאני התם דפוגם אפילו בעין אבל שמן כשהוא בעין ה"ל לבטל ואפ"ה לפגם מותר וגם מרגא דאמר בפרק בתרא (לקמן סח:) הלכתא נותן טעם לפגם מותר אין ראיה דהתם פוגם מעיקרו אפילו בעין דומיא דעכבר בשיכרא דאיירי התם וקי"ל שמי דסתם כלי עובדי כוכבים אינן בני יומן מדשרינן מיסתא שליקא ושמן ומילתא שמי שרי אי לאו דמורפיה ממלאי ליה וכן פוסקים רש"י ור"ת והר"י דסתם כליהם אינן בני יומן והיינו טעמא לפי שהוא פסק פסיקתא פסק נשתמשו בו היום או אתמול ואפי' נשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו דבר שהוא פוגם בעין או דבר שאין נותן טעם וע"ע תוס' תולין מ: ד"ה השוחטן:

התם

ומגיסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הכנסת ואינה חוששת איבעיא להו הניח עובד כוכבים והפך ישראל מהו אמר רב נחמן בר יצחק ק"ו גמרו ביד עובד כוכבים מותר גמרו ביד ישראל לא כ"ש איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה א"ר יוחנן [2]בין שהניח עובד כוכבים והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים אמר רבינא [3]הלכתא הא ריפתא דשגר עובד כוכבים ואפה ישראל א"נ שגר ישראל ואפה עובד כוכבים א"נ שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים ואתא ישראל וחתה בה חתויי שפיר דמי דג מליח חזקיה [4]שרי ור' יוחנן אסר ביצה צלויה בר קפרא שרי ור' יוחנן [5]אסר כי אתא רב דימי אמר אחד דג מליח ואחד ביצה צלויה חזקיה ובר קפרא שרו ורבי יוחנן אסר ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא אמרו ליה ביצה צלויה מאי אמר להו חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר ואין דבריו של אחד במקום שנים אמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כוותיה דרבי יוחנן אשקיוהו [6]נגוטא דחלא ונח נפשיה ת"ר [7]הקפריסין והקפלוטות והמטליא והחמין והקליות שלהן מותרין ביצה צלויה אסורה [8]שמן רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו תניא היא המטליא היא פשליא היא שיעתא מאי שיעתא ארבב"ח אמר רבי יוחנן הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ורבה בר בר חנה דידיה אמר הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ולא פליגי מר בשניה ומר בשניה [9] מייתו ביזרא דכרפסא וביזרא דשבלילתא ותרו להו בהדי הדדי בפשורי ושבקו ליה עד דמקבל ומייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא ותרו בהו גרגישתא ומדבקין ביה ועיילין לבי בני אדנפקו מלבלבי ואכלי מינייהו וקיירי מבינתא דרישייהו עד טופרא דכרעייהו [10]אמר רב אשי אמר לי רבי חנינא מילין ואמרי לה במילין ת"ר הכוספן של עובדי כוכבים שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ביורה קטנה מותר ואיזו היא יורה קטנה א"ר ינאי כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה ודלמא [11]אדמויי אדמוה ועיילוה אלא כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה והתניא [12]אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור הא כמ"ד [13]נותן טעם לפגם מותר אמר רב ששת האי מישחא שליקא דארמאי אסור אמר רב ספרא [14]למאי ניחוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל הוא כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר בעו מיניה מרבי אסי הני אהיני שליקי דארמאי מאי חוליי לא תיבעי לך דודאי שרו מרירי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעאי מאי אמר להו מאי תיבעי לכו דרבי [15]אסר ומנו לוי שתיתאה רב שרי אבוה דשמואל ולוי אסרי בחיטי ושעורי כ"ע לא פליגי דשרי בטלפחי דחלא כ"ע ל"פ דאסיר כי פליגי בטלפחי דמיא מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן ואיכא דאמרי בטלפחי דמיא כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי בחיטי ושעורי מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן אמר רב תרי מיני שתיתאה שדר ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב [16]משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי והשתה הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי: וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין: [17]אמר חזקיה לא שנו אלא שדרכן [18]אבל בידוע אסור אפילו בהנאה ומ"ש [19]ממוריים דשרו רבנן בהנאה התם לעבורי זוהמא הבא למתוקי טעמא ורבי יוחנן אמר אפילו בידוע נמי מותר ומאי שנא ממוריים לר"מ דאסיר בהנאה התם

מגיסה. מהפכת בכף: **דשגר עובד כוכבים.** הסיק בתנור: **מתית** גחלת מחממת ומוציאה חוט הגחלים: **דג מליח.** שמלחו העובד כוכבים ובמליחתו הוא נאכל כלא ניסול: **חזקיה שרי.** דלאו הוא ניסול: **ור' יוחנן אסר.** דזהו ניסולו: **ביצה צלויה.** שצלאה עובד כוכבים: **בר קפרא שרי.** הואיל וכליע אוכל דיליה ולא נגע עובד כוכבים באוכלא: **אשקיה.** אשקיוהו לרב זביד: **נגוטא דחלא.** הגך דני ריש גלותא דלא הוו מעלו משום דאחמיר עלייהו: **הקפריסין.** שומר לפרי הן (ב) ממין צלף ודרך לאכלן חיין ויש שמשלקין אותן ואם כישלן עובד כוכבים מותרין: **והקפלוטות.** כרתי נאכלין כמות שהן חיין: **והמטליא.** לקמן מתרש: **והחמין.** מים חמין דהא אין משתמין מבריתה ע"י האור: **וקליות.** גמי לא נשתנו: **שיעתא דיזרא דכרפסא.** זרע של כרפס: **שבלילתא.** פנגרי"ש והוא תלתן: **ותרו להו.** שורין אותן במים: **דמקבל.** שלומחין: **גרגישתא.** ארזולי"ת: **ומדבקין.** הגך ביחרא: **מביעא דרישייהו.** שיער ראשן. וקמ"ל בריתא דאי גמי תרו להו בחמימי שרי: **מילין.** דברי מזב הן דלא מלבלבי בחדא שעתא: **במילין.** על ידי דברי לאם של כספים הן עושין: **הכוספן.** פסולת של תמרים שעשו מהן שכר ומולטין אותן: **כל שאין צפור דרור כו'.** שפיה קצר דבהא ודאי לא מיכשל דבר טמא דיחוש לגיעולי עובדי כוכבים: **ודלמא אדמויי אדמוה.** נתחה לאחרים והכניסוה ונתבשלה בו ועכשיו פלט הטעם בחמין הללו: **אלא כל שאין ראש צפור דרור כו'.** ואין לך חתיכת איסור קטנה מזו: **נותן טעם לפגם.** פלוגתא היא בפ' בתרא (לקמן סח:) וכל גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם שהרי נתבשל האיסור אתמול וכבר הופג טעמו ונפסל בליעה חוץ מקדירה בת יומא דנותן טעם לשבח הוא ואסור: **איערובי.** שמא נתערב בו יין: **סרי.** מסריח: **אסיני.** חמרים: **חוליי לא תיבעי לך.** חמוקים ולאי שרו דאי משום בישולי עובדי כוכבים הרי נאכלין חיין: **מרירין.** אינן נאכלין וביטולן ממתקן: **מציעאי.** נאכלין חיין ע"י הדחק: **שתיתאה.** תכשיל העשוי מקמח של קליות שייבשן בתנור ויש שעושין אותו מקמח עדשים ולפי שהן חמוקין יותר מדאי נותן שם חומץ: **בחיטי או שעורי.** אין דרך לתת שם חומץ: **עלופחי.** עדשים: **ואית דאמרי בטלופחי** (ג) **ומאי כ"ע לא פליגי דאסור.** דמיתלף בטלופחי ואכלא: **וספות.** כליס להשתמש כמו שומרי הסף (אסתר ב): תרי זימני כתיב קלי בקרא והיינו תרי מיני שתיתא: **ומאי שנא ממוריים.** לרוצה דעלמא שלו ביה חמרא והוי בידוע: **התם חמרא לעבורי זוהמא.** דדגיס והוי כמאן דאזיל לאיבוד:

התם

מסורת הש"ס

קנו א מיי' פי"ז מה"מ מאכלות אסורות הל' יח סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף ו:
קנח ב מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיב סעיף ט:
קנט ג מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף יג:
קס ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף יד:
קסא ה מיי' שם הל' כד:
קסב ו מיי' שם הלכה כב סמג שם טוש"ע י"ד סי' קג סעי' ד וסי' קיד סעיף ז:
קסג ז מיי' שם הל' כ סמג שם טור ש"ע י"ד סי' קיב סעיף טו:
קסד ח מיי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיד סעיף י:

רבינו חננאל

וכן אשה שאין שם חששא שמא תחליף שופתת קדירה ע"ג כירה ועובדת כוכבים מניסה בה עד שתצא מן המרחץ. או עד שתבא מן השוק; איבעיא להו הניח עובד כוכבים והפך בו ישראל מהו. ופשיטנא א"ר יוחנן בין שהניח עובד כוכבים והפך בו ישראל ובין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר. ואינו אסור אלא עד שתהא התחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים. ובלבד שלא תהא ביד עובד כוכבים כישול כמאכל בן דרוסאי: פת א"ר אחי שלש מלאכות יש בה. איזו אחת מהן (ביד) [שהחייתה ע"י] ישראל שרי. הלכך שגר עובד כוכבים ואפה ישראל. או שגר ישראל ואפה עובד כוכבים. או שגר עובדי כוכבים ואפה עובד כוכבים וישראל (הדי הא הדדי) [חתי כיה חתויין]. פי' חתה בגחלים שפיר דמי: דג מליח וביצה צלויה ביד עובד כוכבים חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר. ואסיקנא אמר רב זביד לא הציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כר' יוחנן. פי' נגוטא דחלא. כוס של חומץ: **ת"ר** הקפריסין והקפלטיאות והמטליא והחמין והקליות של עובדי כוכבים מותרין. ביצה צלויה אסורה. שמן ר' יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו. תנא היא מטליא היא פשליא היא שעיתא. פי' ביזרא דשבלילתא. זרע הלתן. פי' וקיירי מבינתא דרישיהו עד טופרי דכרעייהו. ומצטננין משערות ראשם עד צפרני רגליהם; ואמר רב אשי אמר לי הונא מילין. פי' אלו הדברים מלי בעלמא אינון כלומר אינן ממש. ואמרי לה במילין כלומר אינן נעשין אלא בדברי כשפים. פי' כוספה נפת של שומשמין [1]השכשמוצאין אותו אין מרגאין אותו אלא במים חמין. וכן כיוצא בהן מחמין להן חמין שיצא השמן כולו והנפת שלהן נקרא כוספן. פי' הדיסי הדמיה נתחו נתחים כדכתיב הדמין יתעבד: הא דתניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה. כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר: משחא שליקא שמן מבושל: פי' מסרא סרי מבאיש. ואסיקנא שמן מבושל למאי ניחוש ליה אי משום בשולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי. אי משום גיעולי עובדי כוכבים דבשלי בכלי העובד כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר. הני קמח וקלי ופול ועדשים וקלי. בנהרדעא מפקי צני צני שתיתא דארמאי ולית דחש להא דאבוה דשמואל ולוי: **פשקא** וכבשים שדרכן לתת בהן יין וחומץ. אוקמה חזקיה בשדרכן לתת ואינו ידוע בודאי שנתן בהן. אבל בידוע שנתן בהן יין או חומץ אסורין אפי' בהנאה. ור' יוחנן אמר אפי'

תורה אור השלם

1. משכב וספות וכלי יוצר וחטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי: שמואל ב יז כח

הגהות הב"ח

(א) גב' ומר כשיגיע היכי עבדו מיימו ביחר': (ב) ש"ל ד"ה הקפריסין שומר לפרי הן מאילן צלף כלי"ל: (ג) ד"ה ולאית וכו' דמיא כ"ע לא וכו' דחלא:

לעזי רש"י

פנגרי"א (פינגרי"ש). חילבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לחבלין). איזיל"א. תיכר, טין.

מוסף רש"י

תרי מיני שתיתאה. שני מיני שתיתא הקרוב כחילבי לדוד, אחד של עדשים, כעגין האמור כאן, קמח וקלי הוא של זרע ופול ועדשים של קלי ממיני של קטניות שמייבשין אותן בתנור כשהן נתין והן מתוקין לעולם יטיחנין אותן ויעשין מהן מאכל שקורין שתיתא (שמואל ב יז כח). מצמריים. שומן של דגים (לעיל נח:).

רבינו חננאל (המשך)

אהיני שליקי פי' בוסר והן פני תמרים שלוקין של עובדי כוכבים. הפגין המתוקין הדאי שרו. מרירי ודאי אסירי בישול הוא. כי תיבעי לך לא מחיקי ולא מרירי מאי. ופשיט רב אסי ליי אסר להו: שתיתא פי' [1] רב שרי ואבוה דשמואל ולוי אסרו בשתיתא דטלפחי בין במיא בין בחלא דברי הכל אסירא. כי פליגי בשתיתא דחיטי ודשעורי. רב סבר לא גזרינן שתיתא דחיטי ודשעורי אטו דטלפחי פי' של עדשים. ואבוה דשמואל ולוי סברי גזרינן דחיטי ושעורי אטו דטלפחי; אמר רב תרי מיני שתיתא שדר ברזילי לדוד קלי של חטים ושעורים ואחרת קלי של פול ועדשים. שנאמר משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים

א) תולי ל"ל כשממלין אותו אין ממלין אותו וכו'. ב) נראה דחסר כאן וכגרוב ערך שמיתא אותא לעקרין תבלא שלא כמילה שלים ומייבשין אותה ומלאי דבן ל"ל גם כאן בדברי רבינו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com